

3.5.2018

Päijänne Brändiksi

Saaristomeren biosfäärikoordinaattorin Anna Moa Westerlund-Rönnbergin haastattelu

Päijänne Brändiksi -hanke järjesti 26.4.2018 Lahdessa avoimen keskustelutilaisuuden, jossa biosfäärialuekoordinaattori Anna Moa Westerlund-Rönnberg esitteli Saaristomeren biosfäärialueen toimintaa. Tilaisuuden jälkeen hankkeen henkilöstö haastatteli Westerlund-Rönnbergiä teemoista, jotka olivat herättäneet keskustelua aikaisemmissa tilaisuuksissa Jämsässä, Vääksyssä, Luhangassa ja Jyväskylässä.

Haastattelun jälkeen Westerlund-Rönnberg lähetti vielä lisätietoa, jotka oli koostanut yhdessä Saaristomeren biosfäärialueen vakituisen, pitkään tehtävässä työskennelleen Katja Bonnevierin kanssa. Lisätiedot on liitetty muistioon.

Aika 26.4.2018

Paikka Lahden ammattikorkeakoulu, NiemiCampus, Niemenkatu 73, Lahti

Osallistujat Anna Moa Westerlund-Rönnberg, biosfäärialuekoordinaattori, Saaristomeren biosfäärialue
Kati Liikonen, maakuntahallituksen jäsen, Päijät-Hämeen liitto
Anna Pajari, projektipäällikkö, LAMK
Joanna Vihtonen, asiantuntija, LAMK
Niina Rantakari, projektipäällikkö, JAMK

Haastattelussa käsitellyt asiat

Biosfäärialueen perustaminen ja toimijoiden näkemykset statuksen hakemisesta

Kun Saaristomeren biosfäärialue vuonna 1994 perustettiin, oli prosessi ns. top-down eli päätökset perustamisesta tehtiin hallinnon ylätasolla ja konkreettinen toimeenpano osoitettiin ruohonjuuritason tehtäväksi. Nykyään biosfäärialueet perustetaan juuri päinvastoin eli ne saavat alkunsa paikallisten toimijoiden aktiivisuudesta ja konkreettisesta yhdessä tekemisestä, jota tukemaan luodaan toimintaan sopiva hallinto.

Saaristomeren biosfäärialueen perustamisen suunnittelivat Turun yliopisto, Åbo Akademi ja valtio. Alueen kunnat hyväksyivät suunnitelman, mutta henki ei ollut alussa kovin myönteinen, koska Saaristomeren kansallispuiston perustamisesta oli jäänyt näkemyseroja. Valtio oli tuolloin ostanut saaristolaisilta maata halvaksi koettuun hintaan. Biosfäärialueen perustamisen jälkeen näkemyseroja oli vähemmän. Tämä johtui todennäköisesti myös siitä, että biosfääritoimintaa vasta käynnistettiin, eikä se ollut kovin näkyvää.

3.5.2018

Päijänne Brändiksi

Biosfäärialueen perustamisvaiheessa kaikki kunnat eivät vielä halunneet liittyä mukaan, mutta ajan myötä asenteet muuttuivat ja aluetta laajennettiin vuonna 2010. Mikään kunnista ei enää vastustanut laajentumista, vaikka kaikki eivät ehkä suoraan nähneetkään hyötyvänsä statuksesta. Mahdollisten hyötyjen saamiseksi, esimerkiksi matkailulle, koettiin kuitenkin tärkeäksi kuulua biosfäärialueeseen. Uhkia ei biosfääristatuksessa koettu olevan.

Biosfääritoiminta nähtiin perustamisvaiheessa hyvänä apuna aluekehitykselle. Esimerkiksi EU-ohjelmien alkuvuosina biosfäärikoordinaattorilla oli iso rooli hankehakemusten kirjoittamisessa. Erityistä negatiivisuutta ei ole noussut esiin. Esimerkiksi maankäyttöasioissa biosfäärialue on ollut neutraali.

Lisätietoa laajennuksesta: Saaristomeren biosfäärialue laajentunut. Uutinen 11.6.2010

Paraisten kaupunki. Verkkosivu:

http://www.pargas.fi/web/aktueellt/2010/fi_FI/biosfaromradet_utvidgas/

Saaristomeren biosfäärialueen laajentamisesta edelleen ei ole ollut keskustelua. Paraisten kaupunki nostaa kuitenkin esille biosfäärialuetta, esim. esitteessään, vaikka se ei kokonaisuudessaan kuulu biosfäärialueeseen. Paraisten kaupunki valmistelee myös uutta strategiaa, jossa biosfäärialue on mukana. Biosfäärikoordinaattori on mukana Vihreä kaupunki -työryhmässä. Kaupunki on alkanut nähdä biosfääristatuksen brändiarvon matkailun näkökulmasta, ei pelkästään luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta.

Toiminnan koordinaatio ja kumppanuudet, hallinto ja rahoitus

Biosfäärialueen aluekoordinaattorin tehtävää hoitaa kaksi henkilöä: Anna Moa Westerlund-Rönnberg (80 % työaika) ja Pia Prost (20 % työaika). Molemmat ovat Paraisten kaupungin työntekijöitä.

Koordinaattorin tehtävä on hyvin liikkuva. Anna Moan tyypillinen työviikko on, että hän työskentelee yhden päivän kullakin alueella: Korppoossa, Nauvossa, Turussa ja Paraisilla. On tärkeää, että biosfäärikoordinaattori näkyy alueen eri osissa. Onkin haastavaa, että koordinaatioon on vain yhden henkilön resurssi. Biosfäärikoordinaattorin läsnäolo alueella muistuttaa, että asioita voidaan ja kannattaa tehdä yhdessä. Ihmiset ja toiminta ovat biosfäärialueella tärkeitä, ei se, että alueella on jokin tietty maantieteellinen rajaus.

Keskustelua siitä, mitä biosfääritoiminta konkreettisesti on, käydään edelleen paljon. Tärkeää on saada alueen toimijat itse heräämään tekemiseen. Anna Moa esimerkiksi koordinoi hankerahoitusten hakuprosesseja ja auttaa hakemusten tekemisessä. Parhaillaan on käynnissä Nauvon koulun ja vanhempainyhdistyksen kanssa hanke, jolla haetaan kolmea venettä. Haaste on, että Saaristomeren biosfäärialue ei itsessään voi hakea rahoituksia, koska

3.5.2018

Päijänne Brändiksi

se ei ole juridinen yksikkö. Sen sijaan esimerkiksi Paraisten kaupunki voi ja on hakenut biosfäärialueeseen kytkeytyvään toimintaan hankerahoitusta.

Saaristomeren biosfäärialueella on ohjausryhmä, joka kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Ohjausryhmän tuki ja toiminnan linjaukset ovat tärkeitä, koska biosfäärikoordinaattori työskentelee muuten hyvin itsenäisesti. Ohjausryhmätyöskentely on vapaamuotoista. Erillisiä työryhmiä ei ole. Viime aikoina työn alla on ollut biosfääripartneriohjelma.

Biosfäärialueen perusrahoituksesta (60 000 euroa/vuosi) vastaa Varsinais-Suomen ELY-keskus, joka saa rahoituksen ympäristöministeriöltä. Aluehallintouudistus muuttaa rahoitusmallia ja voi vaikuttaa siihen, miten biosfäärialueen koordinaatio jatkossa järjestetään. Tärkeänä pidetään sitä, että jatkossakin koordinaattori liikkuu koko biosfäärialueella ja pystyy toimimaan saaristossa ruotsin kielellä. Vanhan aiesopimuksen päätyttyä 31.12.2017 pääpartnerit ovat tehneet biosfäärialueen kanssa yksilölliset partnerisopimukset. Ne tullaan julkaisemaan Saaristomeren biosfäärialueen verkkosivustolla.

Saaristomeren biosfäärialueella ei vielä ole käytössä yritysten kumppanuus- tai partnerimallia. Asiaa käsitellään seuraavassa ohjausryhmän kokouksessa toukokuussa. Lähtökohta on, että yritysten kumppanuusmalli olisi samantyyppinen kuin pääpartnereiden eli ohjausryhmän jäsentahojen sopimukset. On suunniteltu, että biosfäärialueen yrityspartnereille luodaan oma, helposti tunnistettava logo, joka soveltuu kaupalliseen käyttöön. Saaristomeren biosfäärialueen varsinaisen logon käyttö tulee olemaan yrityskumppaneilla rajoitetumpaa kuin toiminnan pääpartnereilla. Lisäksi on ajatus, että yritystenkin partnerisopimukset tulevat olemaan julkisia ja kumppaneita tuodaan esille mm. biosfäärialueen verkkosivulle luotavalla kartalla.

Kehitteillä olevaa partnerimallia on tehty tunnetuksi esimerkiksi yhteistyössä Yrkeshögskolan Novian Archipelago Business Development -hankkeen kanssa. Kyseisessä hankkeessa tavoitetaan kohderyhmänä olevat yrittäjät tehokkaammin kuin järjestämällä biosfäärialueen omia tilaisuuksia. Partnerimalli herättää kiinnostusta ja osa yrityksistä on ollut itse aktiivisesti yhteydessä, mm. lammastila, Highland-nautakarjatila, mehiläistarha ja veneyrittäjä. On kuitenkin vielä mietittävä, mitkä olisivat kumppanuuden tavoitteet ja mitä konkreettisesti edellytetään yrityskumppaneiden kestävyden edistämiseksi. Kumppanuus tulee joka tapauksessa olemaan yrityksille maksuton. Ei saisi myöskään tulla tunnetta, ettei kelpaa biosfäärialuekumppaniksi, vaan kumppanuuden tulisi olla realistinen mahdollisuus kaikille kestävyden edistämistä tavoitteleville yrityksille.

3.5.2018

Päijänne Brändiksi

Biosfääritoiminnan mahdollisuudet, hyödyt ja riskit

Saaristomeren biosfäärialueen suorista, selkeästi eriteltävistä hyödyistä ei ole tietoa, koska käytössä ei ole, eikä ole ollut puhetta, että toiminnan vaikutuksia seurattaisiin ja mitattaisiin esimerkiksi yritysten tai yleisen aluekehityksen näkökulmasta. Biosfääristatuksesta arvioidaan olevan hyötyä alueen matkailulle, mutta varmuutta ei ole, koska asiaa ei ole tutkittu.

Anna Moan mukaan julkisessa keskustelussa ei ole myöskään ollut esillä biosfäärialueeseen liittyviä kielteisiä vaikutuksia. Esimerkiksi maankäytön rajoituksia ei ole noussut esiin, koska Saaristomeren kansallispuisto oli jo olemassa, kun biosfäärialue perustettiin. Päinvastoin on koettu, että erityisesti pienille yrityksille biosfäärialuestatus tuo mahdollisuuksia, esim. profiloituminen kestäväällä toiminnalla.

Biosfääristatuksen koetaan mahdollistavan normaalin elinkeinojen harjoittamisen, koska maailmallakin on esimerkkejä biosfäärialueista, joilla on teollisuutta tai jotka toimivat biosfäärialueen kumppaneina, esimerkiksi Kanadan Manicouagan Uapishka, jossa alueen metsäteollisuus on iso yhteistyökumppani ja Norjan kandidaattialue, jolla sijaitsee öljynjalostamo, jolla on Norjan suurin hiilijalanjälki.

Biosfääritoimintaan liittyviin hankkeisiin on haettu rahoitusta useista eri rahoituskanavista. Ensisijaisesti instrumenttina on ollut EU-rahoitus isoista Interreg-hankkeista pieniin paikallisiin Leader-hankkeisiin. Kattavaa koontia biosfääritoimintaan kytkeytyvistä hankkeista ja saadusta rahoituksesta ei ole tehty, mutta Anna Moa näkee, että biosfääristatuksesta on ollut hyötyä hankerahoitusten saamisessa.

Anna Moan mukaan biosfääristatuksen hyödyt tulevat erityisesti biosfäärialueiden verkostossa toimimisen kautta. Saaristomeren biosfäärialue on tehnyt yhteistyötä muiden alueiden kanssa seuraavasti:

- Osallistuminen biosfäärialueiden kokoontumisiin, esim. EuroMAB- ja NordMAB-kokoukset
- Jatkuva yhteistyö Pohjois-Karjalan biosfäärialueen kanssa
 - Alueiden alkuvuosina Pohjois-Karjalan kanssa oli hanke, jossa suunniteltiin organisaation rakenne ja toimintasuunnitelma
 - Vuosien varrella Pohjois-Karjalan kanssa on vaihdettu tietoa ja kokemuksia
 - Yhdessä Pohjois-Karjan biosfäärialueen kanssa järjestettiin v. 1998 iso EuroMAB-kokous
- Yhteistyö Viron biosfäärialueen kanssa
 - Luonnollinen partneri, koska senkin alue on saaristoa
 - Mukana 3-vuotisessa Metsähallituksen koordinoimassa, luontomatkailua edistävässä hankkeessa; toimijoina kansallispuistoja ja biosfäärialueita Virosta, Latviasta, Liettuasta ja Saksasta sekä matkailuyrittäjiä

3.5.2018

Päijänne Brändiksi

- KnowSheep (Knowledge Based Small Scale Sheep Industry on the Baltic Islands) -hanke
- Ruotsin viiden biosfäärialueen kanssa runsaasti yhteistyötä
 - Yhteinen kieli tukee yhteistyötä
 - Kun Ruotsissa on perustettu uusia alueita, on avustettu ja annettu palautetta suunnitelmista
 - Ruotsin alueiden biosfäärihenkilökunta on käynyt puhumassa ajankohtaisista aiheista Saaristomeren biosfäärialueen foorumeissa
- Yhteistyötä myös Norjan biosfäärialuekandidaatin sekä Ranskan saari-biosfäärialueen ja Vietnamin Catba-alueen kanssa. Jälkimmäisten kanssa yhteistyömuotona mm. oppilaitosyhteistyö, opiskelijavaihto teemana kestävä matkailu.

Saaristomeren biosfäärialueen ohjausryhmässä seurataan Päijänne Brändiksi -hankkeen selvitystä. Asiaan suhtaudutaan myönteisesti ja ollaan tarvittaessa käytettävissä.

Yhteystiedot

Päijänne Brändiksi -hanke

www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/paijannebrandiksi

Niina Rantakari
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
p. 040 621 3186
niina.rantakari@jamk.fi

Anna Pajari
Lahden ammattikorkeakoulu
p. 044 708 1109
anna.pajari@lamk.fi

Saaristomeren biosfäärialue

<http://www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi/?lang=fi>

Anna Moa Westerlund-Rönnerberg
Saaristomeren biosfäärialue
p. 040 356 2655
annamoa.westerlund-ronnberg@pargas.fi

